

Taloustieteen on laajennuttava

■ Heikki Mäntylä

On minun vuoroni kiittää professori Vesa Kanniaista lyhyestä, mutta selkeästä oppitunnista siitä mitä taloustiede on ja mitä se ei ole (*Tieteessä tapahtuu* 3/2009).

Myönnän heti aluksi, että taloustieteen kannustevaikutuksia koskevat ennusteet, joita Kanniaisen mukaan ”alan ulkopuoliset eivät juuri kykene lukemaan”, ovat jääneet lukematta. Mutta lohduttaudun, etten sentään ole yksin. Eihän Kannainen tunne yhtään diplomi-insinööriä, ”joka kykenisi lukemaan ja arvioimaan taloustieteen tieteellisiä artikkeleita”. Mielestäni se on huolestuttavaa. Monet diplomi-insinöörit ovat yrityselämässä johtavissa tai ainakin merkittävässä asemassa, joten luulisi heidän tarvitsevan taloustieteen tarjoamia tietoja.

Kannainen toteaa, että ”taloustiede on teoriaa kannusteista (insentiveistä) ja niiden testaamisesta”. Hän jatkaa: ”yleinen mutta virheellinen luulo on, että taloustiede laatii suhdanne-ennusteita.” Tunnustan eläneeni harhaluulon vallassa kuvitellessani, että taloustieteen alaan kuuluvat myös makrotalouden ongelmat ja siten suhdanne-ennusteet. En usko olevani yksin myöskään tämän väärinkäsitykseni kanssa, koska suhdanne-ennusteita laativat ns. talousasiantuntijat ja analyytikot, jotka ovat Kanniaisen mukaan ”useimmiten taloustieteen koulutuksen saaneita”. Se oikeuttaa mielestäni kuvittelemaan, että ennusteet nojaisivat taloustieteen teorioihin.

Syntyy vaikutelma, että taloustieteilijät istuvat tutkijan kammioissaan ja esittelevät konferensseissaan tuloksia irrallaan muusta maailmasta, seurustelevat keskenään kielellä, jota eivät muut ymmärrä, ja laativat ennusteita, joiden pohjalta

ei voida laatia luotettavia jatkoennusteita.

Mielestäni taloustieteen tehtävänä pitäisi olla perustutkimuksen lisäksi myös sellaisten mallien kehittäminen, joiden pohjalta voidaan tehdä ennusteita, jotka vaikuttavat sekä talouselämään että yritysten ja tavallisten ihmisten odotuksiin. Kannainenkin toteaa: ”Kyse on ihmisestä, hänen käyttäytymisestään ja valintojaan koskevista lainalaisuuksista.”

Kun fyysikot kehittelevät tutkimustulostensa pohjalta teorioita ja laativat ennusteita, perustuvat ne yksityiskohdissa käsitteisiin ja matematiikkaan, jota ehkä kaikki taloustieteilijät eli ”alan ulkopuoliset eivät juuri kykene lukemaan”. Mutta, kun tulokset sovelletaan käytäntöön, ovat ne usein varsin ymmärrettäviä sekä ennen kaikkea luotettavia ja käytännönläheisiä, eikä se edellytä, että osaisi fysiikan kaikki kaavat ja terminologian. Satelliitit kiertävät maata täsmälleen niin kuin on laskettu, atomivoimalat tuottavat energiaa ennustettuja määriä ja television kuvaruudulle ilmestyy kuva ennustetulla tavalla.

Kun professori Kannainen puhuu taloustieteen laajentumispyrkimyksistä, suorastaan imperialismista, kannatan ajatusta lämpimästi, jos se tähtää ennusteiden laajennuksiin sellaisille alueille, jotka kertovat talouden lainalaisuuksista myös tavalliselle kansalle, jopa diplomi-insinöörien ymmärrykseen sopivalla tavalla, ja joiden pohjalta voitaisiin tehdä ennusteita kohtuullisen luotettavasti.

Kirjoittaja on diplomi-insinööri.